

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum conueniat brutis animalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ut faciamus. Sicut enim finis habet rationem principii, ita id quod agitur propter finem, habet rationem conclusionis. vnde id quod primo agendum occurrit, habet rationem ultimam conclusionis, ad quam inquisitio terminatur. Nihil autem prohibet, consilium potentia infinitum esse, secundum quod in infinitum possunt aliqua occurrere consilio inquirenda.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod singularia non sunt infinita actu, sed in potentia.

AD SECUNDVM Dicendum, quod licet humana actio possit impediri, non tamen semper habet impedimentum paratum: & ideo non semper oportet consilium de impedimento tollendo.

AD TERTIVM Dicendum, quod in singularibus contingentibus potest aliquid accipi certum, etsi non simpliciter, tamen ut nunc, prout assumitur in operatione. Sortem. n. sedere, non est necessarium, sed eum sedere dum scdet, est necessarium: & hoc per certitudinem accipi potest.

Super quest. decima quatuor articulum primum.

Item 15. q. 6. primos tres articulos, quod esset dicendum, in sequenti questione consulto dicit.

QVAESTIO XV.

De consensu, qui est actus voluntatis, in comparatione eorum, quae sunt ad finem, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de consensu. ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

- ¶ Primo, Vtrum consensus sit actus appetitiue: uel apprehensiuae uirtutis.
- ¶ Secundo, Vtrum conueniat brutis animalibus.
- ¶ Tertio, Vtru sit de fine, uel de his, quae sunt ad finem.
- ¶ Quarto, Vtrum consensus in actum, pertineat solum ad superiorem animae partem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum consensus sit actus appetitiuae, uel apprehensiuae uirtutis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod consensus pertineat solum ad partem animae apprehensiuam. Aug. enim 12. de Trin. consensum attribuit superiori rationi: sed ratio nominat apprehensiuam uirtutem: ergo consentire pertinet ad apprehensiuam uirtutem.

¶ 2 Praet. Consentire, est simul sentire: sed sentire est apprehensiuae potentiae: ergo & consentire.

¶ 3 Praet. Sicut assentire dicit applicationem intellectus ad aliquid, ita & consentire: sed assentire pertinet ad intellectum, qui est uis apprehensiuae: ergo & consentire ad uis apprehensiuam pertinet.

SED CONTRA est, quod Damasc. dicit in 2. lib. quod si aliquis iudicat, & non diligit, non est sententia, id est, consensus: sed diligere ad appetitiuam uirtutem pertinet: ergo & consensus.

RESPON. Dicendum, quod consentire importat applicationem sensus ad aliquid. est autem proprium sensus, quod cognoscitiuus est rerum praesentium. Vis enim imaginatiua, est apprehensiuam similitudinum corporalium etiam rebus absentibus, quarum sunt similitudines: intellectus autem apprehensiuus est uniuersalium rationum, quas potest apprehendere indifferenter, & praesentibus, & absentibus singularibus. Et quia actus appetitiuae uirtutis est quaedam inclinatio ad rem ipsam secundum quandam similitudinem, hinc est

quod ipsa applicatio appetitiuae uirtutis ad rem, secundum quam ei inheret, accipit nomen sensus, quasi experientiam quandam sumens de re, cui inheret, inquam complaceat sibi in ea. Vnde Sap. 1. dicitur. Sentire de Domino in bonitate: & secundum hoc consentire est actus appetitiuae uirtutis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut dicitur in 3. de anima, Voluntas in ratione consistit: unde cum Aug. attribuit consensum rationi, accipit rationem, secundum quod in ea concluditur uoluntas.

AD SECUNDVM dicendum, quod sentire, proprie dictum, ad apprehensiuam potentiam pertinet: sed secundum similitudinem cuiusdam experientiae, pertinet ad appetitiuam, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod assentire, est quasi ad aliud sentire, & sic importat quandam distantiam ad id cui assentitur: sed consentire, est simul sentire, & sic importat quandam coniunctionem ad id cui consentitur: & ideo uoluntas, cuius est tendere ad ipsam rem, magis proprie dicitur consentire. Intellectus autem, cuius operatio non est secundum motum ad rem, sed potius e conuerso, ut in primo dictum est, magis proprie dicitur assentire: quauis unum pro alio poni soleat. Potest etiam dici, quod intellectus assentit, in quantum a uoluntate mouetur.

ARTICVLVS II.

Vtrum consensus conueniat brutis animalibus.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod consensus conueniat brutis animalibus. Consensus: importat determinationem appetitus ad unum: sed appetitus brutorum animalium sunt determinati ad unum, ergo consensus in brutis animalibus inuenitur.

¶ 2 Praet. Remoto priori, remouetur posterius: sed consensus praecedat operis executionem. si ergo in brutis non esset consensus, non esset in eis operis executio: quod patet esse falsum.

¶ 3 Praet. Homines interdum consentire dicuntur in aliquid agendum ex aliqua passione, puta concupiscentia, uel ira: sed bruta animalia ex passione agunt, ergo in eis est consensus.

SED CONTRA est, quod Damasc. dicit, quod post iudicium homo disponit, & amat quod ex consilio iudicatum est, quod uocatur sententia, id est, consensus: sed consilium non est in brutis animalibus, ergo nec consensus.

RESPON. Dicendum, quod consensus, proprie loquendo, non est in brutis animalibus, cuius ratio est: quia consensus importat applicationem appetitiui motus ad aliquid agendum: eius autem est applicare appetitiuum motum ad aliquid agendum, in cuius potestate est appetitiuus motus: sicut tangere lapidem, conuenit quidem baculo, sed applicare baculum ad tactum lapidis, est eius, qui habet in potestate mouere baculum. Bruta autem animalia non habent in sui potestate appetitiuum motum, sed talis motus in eis est ex instinctu naturae: unde brutum animal appetit quidem, sed non applicat appetitiuum motum ad aliquid: & propter hoc non proprie dicitur consentire, sed solum rationalis natura, quae habet in potestate sua appetitiuum motum, & potest ipsu applicare, uel non applicare ad hoc, uel ad illud.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod in brutis animalibus inuenitur determinatio appetitus in aliquid, passiuè tamen: consensus uero importat determinationem appetitus non solum passiuam, sed magis actiuam.

AD II. dicendum, quod remoto priori, remouetur posterius, quod proprie ex eo tantum sequitur.

Prima Secundae S. Thomae. E 3 quitur

Inf. q. 74. ar. 7. ad 1. & 4. di. 29. art. 1. cor. Cap. 12.

Cap. 2. post mo. & c. 22.

Art. 2. hinc quest.

Tex. 42.

In corp. ar.

P. q. 16. ar. 1. & q. 27. ar. 4. & q. 59. ar. 2.

Infr. q. 16. ar. 2. corp.

Li. 2. Orth. fi dei. cap. 22.

quitur. Si autem aliquid ex pluribus sequi possit, non propter hoc posterius remouetur uno priorum remoto: sicut si induratio possit fieri & a calido, & frigido (nam lateres indurantur ab igne, & aqua conge lata induratur ex frigore) non oportet quod remoto calore, remouetur induratio. Executio autem operis non solum sequitur ex consensu, sed etiam ex impetuoso appetitu, qualis est in brutis animalibus.

A D TERTIVM dicendum, quod homines, quod ex passione agunt, possunt passionem non sequi, non autem bruta animalia: unde non est similis ratio.

ARTICVLVS III.

Utrum consensus sit de fine, uel de his, quae sunt ad finem.

A D TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod consensus sit de fine, quia, Propter quod unum quodque, & illud magis: sed his quae sunt ad finem, consensus propter finem, ergo fini consentimus magis.

¶ 2 Præ. Actio intemperata, est finis eius, sicut & actio uirtuosa, est finis eius: sed intemperata consentit in proprium actum, ergo consensus potest esse de fine.

¶ 3 Præ. Appetitus eorum quae sunt ad finem, est electio, ut supra dictum est. Si igitur consensus esset solum de his quae sunt ad finem, in nullo ab electione differre uideretur: quod patet esse falsum per Damascenum, qui dicit, quod post disputationem, quae uocauerat setentiam, sit electio. non ergo consensus est solum de his quae sunt ad finem.

SED CONTRA est, quod Damascenus dicit, quod consensus, siue sententia est, quae homo disponit, & amat quod ex consilio iudicatum est: sed consilium non est nisi de his quae sunt ad finem, ergo nec consensus.

RESPON. Dicendum, quod consensus nominat applicationem appetitui motus ad aliquid praexistens in parte applicantis. In ordine autem agibili, primo quidem oportet sumere apprehensionem finis, deinde appetitum finis, deinde consilium de his quae sunt ad finem, deinde appetitum eorum, quae sunt ad finem. Appetitus autem in ultimum finem tendit naturaliter, unde & applicatio motus appetitui in finem apprehensum, non habet rationem consensus, sed simplicis uoluntatis. De his autem quae sunt post ultimum finem, in quantum sunt ad finem, sub consilio cadunt: & sic potest esse de eis consensus, in quantum motus appetitui applicatur ad id, quod ex consilio iudicatum est. Motus uero appetitui in finem, non applicatur consilio, sed magis consilium ipsi, quia consilium praesupponit appetitum finis: sed appetitus eorum quae sunt ad finem, praesupponit determinationem consilii. Et ideo applicatio appetitui motus ad determinationem consilii, proprie est consensus. uero cum consilium non sit nisi de his, quae sunt ad finem, consensus, proprie loquendo, non est nisi de his quae sunt ad finem.

A D PRIMVM ergo dicendum, quod sicut conclusiones scimus per principia, horum tamen non est scientia, sed quod maius est. Intellectus: ita consentimus his quae sunt ad finem propter finem, cuius tamen non est consensus, sed quod maius est, scilicet uoluntas.

A D II. dicendum, quod intemperatus habet pro fine delectationem operis, propter quam consentit in opus magis, quam in ipsam operationem.

A D III. dicendum, quod electio addit supra consensum quandam relationem respectu eius, cui aliquid praeligitur: & ideo post consensum adhuc remanet electio. Potest contingere, quod per consilium inueniantur plura ducentia ad finem, quorum dum quodlibet placet, in quodlibet eorum consentitur: sed ex multis

quae placent, praecipimus unum eligendo. Sed si inueniatur unum solum quod placeat, non differunt re consensus & electio, sed ratione tantum: ut consensus dicatur secundum quod placet ad agendum: electio autem secundum quod praefertur his, quae non placent.

ARTICVLVS IIII.

Utrum consensus in actum pertineat solum ad superiorem animae partem.

A D QUARTVM sic proceditur. Videtur, quod consensus ad agendum non semper pertineat ad superiorem rationem. Delectatio enim consequitur operationem, & perficit eam, sicut de cor iuuentem, sicut dicitur in 10. Eth. sed consensus in delectationem pertinet ad inferiorem rationem, ut dicitur Au. in 12. de Tri. ergo consensus in actum non pertinet ad solam superiorem rationem.

¶ 2 Præ. Actio, in quam consentimus, dicitur esse uoluntaria: sed multarum potentiarum est producere actiones uoluntarias, ergo non sola superior ratio consentit in actum.

¶ 3 Præ. Superior ratio intendit aeternis inspicendis, & consilium, ut Aug. dicit in 12. de Trinit. sed multoties homo consentit in actum non propter rationes aeternas, sed propter aliquas rationes temporales, uel etiam propter aliquas animae passiones. non ergo consentire in actum pertinet ad solam superiorem rationem.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit 12. de Tri. Non potest peccatum efficaciter perpetrandum mente discerni, nisi illa mentis intentio, penes quam summa potestas est membra in opus mouendi, uel ab opere cohibendi, malae actioni cedat, & seruiat.

RESPON. Dicendum, quod finalis sententia semper pertinet ad eum, qui superior est, ad quem pertinet de aliis iudicare. Quamdiu, non datur finalis sententia. Manifestum est autem quod superior ratio est, quae habet de omnibus iudicare, quia de sensibilibus per rationem iudicamus: de his uero quae ad rationes humanas pertinent, iudicamus secundum rationes diuinas, quae pertinent ad rationem superioris. Et ideo quamdiu incertum est, an secundum rationes diuinas resistatur, uel non, nullum iudicium rationis habet rationem finalis sententia. Finalis autem sententia de agendis, est consensus in actum: & ideo consensus in actum pertinet ad rationem superioris, secundum tamen

Super quest. decima quinta articulum quartum.

Circa quarum uero articulum plura occurrunt dubia. Primum est, quia author contradicit sibi in corpore, & in responsione ad primum. Repugnant enim haec duo, scilicet quod incertum est, an secundum rationes diuinas resistatur, uel non, nullum iudicium rationis habet rationem finalis sententia. Et consensus in delectationem pertinet ad rationem inferiorem. Et patet repugnantia, quia consensus in delectationem cogitationis est quandoque peccatum mortale, & consequenter finalis sententia, & contra rationes diuinas quodammodo. Ergo ita, quod si ratio inferioris, & contra rationes diuinas, quod sit mortale peccatum, & non finalis sententia. Et si est finalis sententia, & contra rationes diuinas, quomodo ad rationem inferiorem spectat? Et augetur dubitatio, quia Augustinus, decimo secundo de Trinit. capit. decimo secundo, unde quaestio haec manet, expressè dicit, quod talis consensus spectat ad rationem inferiorem solum. Sic, inquit, habendum puto, quasi sola uoluntas comedat. Secundum est, de distinctione, quae fit in responsione ad primum de cogitatione, ut est actio quaedam, & ut est ad aliam actionem ordinata: quia non uidetur ad propositum, sed potius ad oppositum. Non ad propositum quidem, quia cogitatio delectans, in quam consentire dicitur ratio inferior, non ordinatur ad actionem. Est enim cogitatio delectationis morose absque uoluntate operis, ut patet per Augustinum, ibi dem. Ad oppositum uero, quia cogitatio, ut est actio quaedam delectans, est ipsa cogitatio morose delectationis. Et si ipsa secundum litteram praesen-

q. 13. ar. 3.

li. 2. Orth. fi. dei c. 23.

li. 3. Orth. fi. dei c. 22.

Ca. 4. Phil. post med. to. 5. Ca. 12. to. 3.

Ca. 7. in fin. to. 3.

Ca. 15. circa med. to. 3.